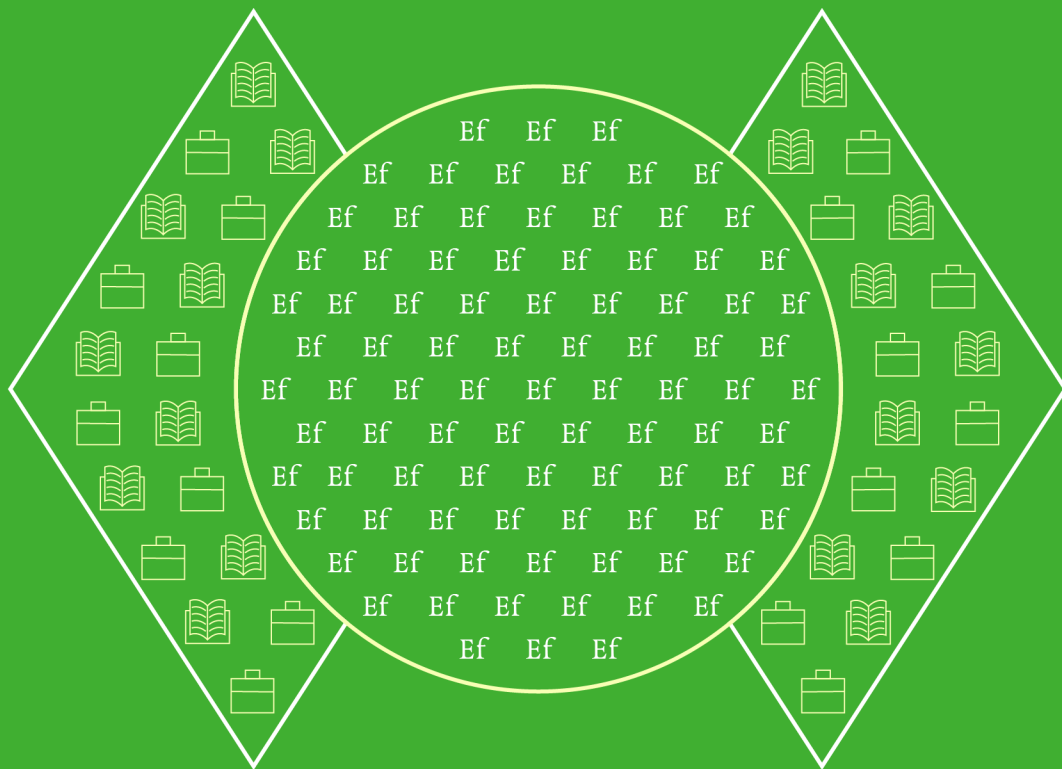

De LWEO-methode

Economie voor onderbouw
havo/vwo

2025-2026

De LWEO-methode

Voor het vak Economie geeft de LWEO voor havo en vwo onder- en bovenbouw een methode uit die bestaat uit meerdere lesbrieven.

Voor de tweede klas bestaat de methode uit drie lesbrieven en voor de derde klas uit twee lesbrieven. De derdeklaslesbrieven zijn in het Engels vertaald. Om leerlingen te helpen bij hun keuze voor een vakkenpakket in de bovenbouw, komen concepten uit de examenprogramma's van zowel economie als bedrijfseconomie aan de orde.

De economiemethode van de LWEO wordt geschreven door docenten die met het lesmateriaal werken. Zij putten uit eigen ervaring en nemen opmerkingen van andere gebruikers en leerlingen mee bij het voortdurend verbeteren van de methode. Omdat de methode snel aanpasbaar is, kunnen actuele economische ontwikkelingen en nieuwe didactische inzichten meteen verwerkt worden.

Meer informatie over de LWEO-methode voor de bovenbouw havo en vwo staat in de aparte brochure voor de bovenbouw.

Kenmerken van de methode

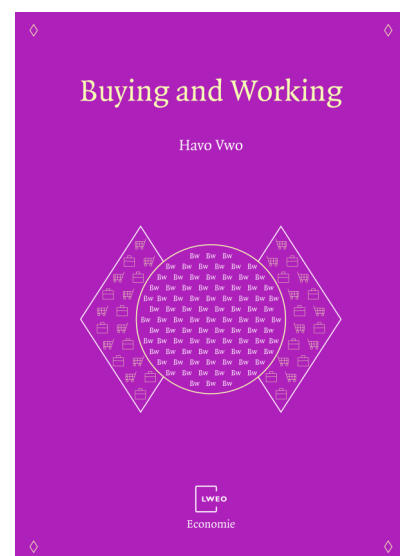
Werkwijze - papier en/of digitaal

De methode biedt ruimte voor verschillende werkwijzen. Er kan volledig op papier worden gewerkt en het is mogelijk om de papieren lesbrieven te combineren met digitale middelen. Zo kunnen de papieren lesbrieven aangevuld worden met een digitale adaptieve methode wat de mogelijkheid biedt tot het formatief en summatief toetsen van leerlingen. Volledig digitaal werken met de methode is ook mogelijk. Meer informatie over de werkwijzen en welke producten bij elke werkwijze te bestellen zijn, staat op pagina 4.

Lesbrieven: leer- en werkboek tegelijk

De lesbrieven zijn gericht op zelfstandig werken en leren. Leerlingen kunnen hun antwoorden op de opdrachten controleren met de uitwerkingenboekjes of online uitwerkingen. Hiermee kan een leerling zelfstandig en in eigen tempo een lesbrief doornemen. De lesbrieven vormen een leer- en werkboek tegelijk: leerteksten en opgaven wisselen elkaar af. Dit geeft leerlingen direct de mogelijkheid om de theorie toe te passen.

De papieren lesbrieven zijn losbladig en worden geleverd in A4-formaat en een 23-gaats uitvoering waardoor leerlingen ze gemakkelijk in een map of snelhechter kunnen stoppen.

Leerstof direct toepassen

Na het lezen van de theorie moeten de leerlingen de opgedane kennis meteen toepassen in een opgave. Bij het maken van de opgaven moeten leerlingen regelmatig terugrijpen op de uitgelegde theorie. Dit zorgt ervoor dat zij de teksten tussen de opdrachten ook daadwerkelijk (moeten) lezen. De theorie wordt steeds in een context aangeboden zodat deze beter blijft hangen.

Opbouw in niveau en differentiatiemogelijkheden

Een hoofdstuk start met een introducerende opgave waarin voorkennis wordt opgehaald of algemene vaardigheden, zoals rekenen met procenten, aan bod komen. In een hoofdstuk wordt het niveau van de opgaven geleidelijk opgebouwd waardoor leerlingen succes ervaren. Ieder hoofdstuk sluit af met een of meerdere bouwstenen. Hierin komt het geleerde in een nieuwe of complexere situatie aan bod. De extra bouwsteenopdrachten bieden de mogelijkheid om aan niveau- en tempoverschillen tussen leerlingen tegemoet te komen. Dit maakt differentiëren gemakkelijk, snelle leerlingen kunnen een gedeelte van de bouwstenen overslaan.

Leesvaardigheid

Leesvaardigheid is bij het vak (bedrijfs)economie ontzettend belangrijk. In de tekst zijn belangrijke begrippen gemarkeerd zodat de leerling geleerd wordt onderscheid te maken in hoofd- en bijzaken. Op deze manier leren leerlingen de essentie uit informatiebronnen te halen.

Leerdoelen

Aan het einde van een hoofdstuk vindt de leerling de leerdoelen van het betreffende hoofdstuk. Onder het kopje ‘wat moet je kunnen?’ lezen leerlingen wat zij moeten beheersen voor een toets en hoe dit te beheersen. Het kan ook helpen bij het maken van een samenvatting.

Extra's

Via de docentenwebsite bieden we vele extra's aan, onder andere:

- een uitgebreide toetsenbank met zowel meerkeuze- als open vragen
- toegang tot ToetsPers
- antwoorden van de bouwstenen uit de lesbrieven
- extra bouwstenen
- kennen-en-kunnen-overzicht per hoofdstuk

2 havo/vwo Fundament

De methode voor 2 havo/vwo bestaat uit drie lesbrieven:

- Jonge Consumenten
- Kiezen en Werken
- Samen Leven

3 havo/vwo Fundament

Fundament voor 3 havo/vwo bestaat uit twee lesbrieven:

- Kopen en Werken (Buying and Working)
- De Samenleving (Society)

Van de Nederlandse lesbrieven is een Engelstalige versie ontwikkeld, die een exacte kopie is van de Nederlandstalige methode voor 3 havo/vwo: Buying and Working en Society. In een klas met tweetalig onderwijs kan zo hetzelfde programma gegeven worden als in de gewone klassen.

Over Fundament

Fundament bereidt de leerlingen goed voor op de tweede fase en geeft de leerlingen inzicht in wat ze kunnen verwachten bij de vakken economie en bedrijfseconomie in de bovenbouw. De hoofdstukken die voorbereiden op bedrijfseconomie worden al snel behandeld in *Kopen & Werken* (en in *Kiezen en Werken*), omdat de meeste leerlingen in het voorjaar een keus moeten maken.

In ieder hoofdstuk wordt regelmatig gevraagd wat de leerling ergens zelf van vindt of doet. Hierdoor worden ze beter betrokken bij de leerstof en worden ze naar een hoger leerniveau gebracht.

Er is veel aandacht voor de leerling als consument en de gevolgen van dat consumeren voor het milieu. In *De Samenleving* (en in *Samen Leven*) wordt bij de berekening van de inkomstenbelasting uitgegaan van de situatie in 2021 waarbij er sprake is van twee schijven in box 1. De veranderde berekening van de vermogensrendementsheffing met een schijventarief is ook opgenomen. In het hoofdstuk over milieu komen actuele thema's aan de orde. De circulaire economie wordt uitgebreid besproken en de leerling moet nadenken over bepaalde keuzes.

Werkwijzen en (digitale) producten

Alles op papier

Leerlingen kunnen met papieren lesbrieven en papieren uitwerkingenboekjes werken. Op pagina 7 staat de lijst van de beschikbare lesbrieven, digitale middelen, prijzen en ISBN.

Alles op papier plus een digitaal (oefen)systeem

Naast het werken met papieren lesbrieven en uitwerkingenboekjes is het mogelijk leerlingen in klas 3 digitaal extra te laten oefenen met de stof. Hiertoe kan, naast de papieren lesbrieven en uitwerkingenboekjes, het digitale product *Methode Adapt 3^e klas* worden besteld. Dit product is per leerling per schooljaar af te nemen. In *Methode Adapt 3^e klas* zijn de beide derdeklas-lesbrieven opgenomen, aangevuld met extra bouwstenen, extra oefenopgaven, samenvattingen, begrippenlijsten, een oefenmodule voor begrippen en een oefen- en toetsstelsel.

De opdrachten zijn op leerniveau gelabeld volgens het MBTA-principe: memoriseren, begrijpen, toepassen en analyseren. Het oefensysteem is adaptief en past zich aan het leerniveau van de leerling aan. Als een leerling volledig digitaal werkt of als een leerling de papieren lesbrieven doorwerkt en daarnaast de extra oefenopgaven digitaal maakt, heeft het systeem gegevens van de leerling. Een leerling die nu gaat oefenen, krijgt oefenopgaven op zijn niveau. Een leerling die moeite heeft met memoriseren krijgt veel vragen op dat niveau, een leerling die memoriseren goed beheerst, krijgt vragen op een hoger niveau, et cetera. Leerlingen krijgen, wanneer dat door de docent ingesteld is, meteen feedback op een gegeven antwoord. Het is ook mogelijk om opdrachten op onderwerp te selecteren.

Om de combinatie van papier en digitaal te gebruiken bestelt u *Methode Adapt plus Kopen en Werken*. U ontvangt dan de papieren lesbrieven *Kopen en Werken* plus het digitale product *Methode Adapt 3^e klas*. U kunt dit uitbreiden door de papieren lesbrieven *De Samenleving* erbij te bestellen.

Alle onderdelen in *Methode Adapt 3^e klas* kunnen door de docent per lesbrief en hoofdstuk aan- en uitgezet worden, zodat die bepaalt waar leerlingen toegang toe hebben. Dit kan per leerjaar, klas en leerling gedaan worden. De leerlingen maken een account aan en kunnen daarna met hun eigen wachtwoord inloggen. De docent kan eenvoudig eigen materiaal

toevoegen en krijgt snel en eenvoudig inzicht in de voortgang van iedere leerling. Om *Methode Adapt 3^e klas* te bekijken kan een docent een gratis demo-account aanvragen.

Papier met digitale uitwerkingen en extra's

LWEOplus is geschikt voor scholen die met de papieren lesbrieven werken, maar niet met papieren uitwerkingenboekjes per leerling. LWEOplus is per leerling per schooljaar af te nemen. In LWEOplus staan:

- uitwerkingen van de opdrachten uit de lesbrieven
- samenvattingen en begrippenlijsten
- antwoorden van de bouwstenen uit de lesbrieven
- meerkeuzevragen inclusief uitwerkingen

Volledig digitaal

Tot slot is het mogelijk de methode volledig digitaal door te werken met behulp van LWEOplus Totaal of met behulp van *Methode Adapt 3^e klas*.

In het product LWEOplus Totaal is alles uit LWEOplus opgenomen, aangevuld met de lesbrieven in digitale vorm. De papieren lesbrieven zijn daarbij een-op-een omgezet naar digitale lesbrieven en kunnen geopend worden binnen de browser. Leerlingen kunnen antwoorden en aantekeningen noteren, tekst markeren of onderstrepen, lijnen trekken in grafieken en eventueel plaatjes uploaden. Alle aantekeningen die een leerling maakt kunnen naar een volgende klas meegenomen worden, mits het product in het nieuwe schooljaar weer is aangeschaft. Leerlingen die alle opgaven maken door middel van de digitale lesbrieven in LWEOplus Totaal hebben in principe geen papieren lesbrieven meer nodig.

Alle onderdelen in LWEOplus en LWEOplus Totaal kunnen door de docent per lesbrief en hoofdstuk aan- en uitgezet worden, zodat die bepaalt waar de leerlingen toegang toe hebben. Dit kan per leerjaar of klas gedaan worden. De leerlingen krijgen een klassencode en kunnen daarna met hun eigen wachtwoord inloggen. Alle onderdelen zijn voor de leerlingen het hele schooljaar beschikbaar.

Methode Adapt 3^e klas is een complete digitale adaptieve methode. U kunt dit product dus ook volledig onafhankelijk van de papieren lesbrieven inzetten.

Hoofdstuk 2. De verdeling van het inkomen

2.1 Hoe kom je aan geld?

2.1.1. Primaire inkomens en overdrachtsinkomens

Voor de huurtoeslag en de zorgtoeslag die sommige studenten elke maand ontvangen, hoe te doen. Voor het geld dat zij met een bijbaantje verdienen moeten ze wél iets doen, werken in de supermarkt, de horeca of ergens anders.

Economen maken onderscheid tussen primaire inkomens en overdrachtsinkomens. E inkomens ontvang je door met je arbeidskracht of je bezit een bijdrage te leveren aan het proces. Een voorbeeld van zo'n productieproces is de supermarkt waar veel scholieren w gebruik te maken van de arbeidskracht van de scholieren is het voor de supermarkt m producten te verkopen. In ruil daarvoor krijgen de loon. Om de inrichting van de supermarkt te beta geleend, iemand heeft zijn bezit (spaargeld) inge mogelijk te maken dat de supermarkt producten ka in ruil daarvoor ontvangt de spaarder rente. Het ge de supermarkt in gevestigd is, wordt gehuurd, verhuurder op deze manier bijdraagt aan het mog van het productieproces van de supermarkt, o verhuurder in ruil daarvoor huur.

- opdracht 2.1
- Vanaf welke leeftijd mag je volgens de wet in de supermarkt werken?
 - Welk primair inkomen ontvang je als je bij de supermarkt werkt?

Een **overdrachtsinkomen** is een inkomen dat je krijgt zonder een tegenprestatie te hoeven inkomen krijg je dus zonder dat je een bijdrage levert aan het productieproces. Alle men primair inkomen hebben, betalen belastingen en sociale premies, gemiddeld ongeveer 4 inkomen. De sociale premies komen terecht bij de sociale-verzekeringinstellingen uitkeringen mee verstrekken aan mensen die bijvoorbeeld door ouderdom, ziekte of ongeschiktheid niet meer zelf voor een inkomen kunnen zorgen. Ook betalingen in de vorm bijslag, studietoelagen en huurtoelagen voor mensen met een laag inkomen worden gefinancierd. Al deze uitkeringen en toeslagen (subsidies) worden overdrachtsinkomen. Ook alimentatie die door een ex-partner aan iemand wordt betaald is een vorm van o inkomen.

- opdracht 2.2
- Overdrachtsinkomen betekent letterlijk inkomen dat wordt overgedragen van de ene groep personen naar de andere groep personen.
- Leg met behulp van bovenstaande tekst uit waarom uitkeringen en toeslagen overdrachtsinkomens worden genoemd.
 - Ontvang jij ook een soort overdrachtsinkomen thuis? Zo ja, welk overdrachtsinkomen is dat dan?

- opdracht 2.3
- Meneer en mevrouw Jacobs, beiden 76 jaar, ontvangen als voornaamste bron van inkomen een AOW-uitkering (AOW = Algemene Ouderdomswet). Iedereen die woonachtig is in Nederland heeft vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd recht op deze uitkering. Als echtpaar ontvangen zij samen € 1.537 per maand. Ze hebben een zolderkamer verhuurd aan Jacco, een student, die daar elke maand € 225 huur voor betaalt. Elk jaar krijgen ze € 180 rente over hun spaargeld.
- Bereken het totale maandinkomen van het echtpaar Jacobs.
 - Vul dit bedrag in bron 2.1 in en splits het in primair inkomen en overdrachtsinkomen.

Chapter 2. The income distribution

2.1 How do you make money?

2.1.1. Primary incomes and transfer incomes

For the housing allowance and the care benefit which some students receive every month, they do not need to do anything. They do have to do something for the money they earn with sidelines, for instance work in the supermarket, the hotel or catering business or elsewhere.

Economists differentiate between primary incomes and transfer incomes. You receive a **primary income** by using your working power or your possessions to make a contribution to the production process. An example of such a production process is the supermarket where many pupils work. By

means of the working power of the pupils it is possible for the supermarket to sell products. In exchange the pupils get wage. Money has been borrowed to pay for the furnishings and fittings of the supermarket. Someone has used his possessions (savings) to enable the supermarket to sell products. In exchange the saver receives interest. The building in which the supermarket is located is leased. Since the lessor in this way contributes to making the production process of the supermarket possible, the lessor receives rent in exchange.

- assignment 2.1
- From which age does the law allow you to work in the supermarket?
 - Which primary income do you receive when you work at the supermarket?

A **transfer income** is an income which you get without having to do anything in return. So you receive that income without making a contribution to the production process. All the people who have primary incomes, pay taxes and national insurance contributions, on average about 40% of that income. The national insurance contributions end up at the social insurance organisations which use them to give benefits to people who, due to old age, illness and incapacity for work cannot provide incomes themselves anymore. The contributions are also used to make payments in the form of child benefit, student grants and housing allowances for people with low incomes. All these benefits and allowances (subsidies) are called transfer incomes. Maintenance paid by an ex-partner to somebody is a form of transfer income as well.

- assignment 2.2
- Transfer income literally means income that is transferred from one group of persons to another group of persons.
- Explain by means of the text above why benefits and allowances are called transfer incomes.
 - Do you also receive some kind of transfer income at home? If so, which transfer income is that?

- assignment 2.3
- Mr and Mrs Jacobs, both 76, receive old-age pensions as their main source of income (according to the Old Age Pensions Act). Everybody living in the Netherlands is entitled to this benefit from the state pension age. As a couple they jointly receive € 1,537 per month. They have rented an attic room to Jacco, a student, who pays € 225 rent per month. Every year they get € 180 interest on their savings.
- Calculate the total monthly income of the Jacobs couple.
 - Fill in this amount in source 2.1 and split it into primary income and transfer income.

Docentmaterialen

Docentenhandleidingen

Voor alle Fundamentmethodes is een docentenhandleiding beschikbaar. In de handleiding staan de lessenplannen, differentiatiemogelijkheden en de antwoorden op de bouwstenen.

Openbare website

Op www.lweo.nl zijn allerlei handige zaken voor docenten te vinden, zoals:

- het lessenplan voor elke lesbrieff
- inhoudsopgaven lesbrieven
- de meest recente prijzen en drukken
- nieuwsbrieven

Beveiligde docentenwebsite

Docenten kunnen een abonnement nemen op de beveiligde docentenwebsite. Op de docentenwebsite staan onder andere:

- uitgebreide toetsenbank met zowel meerkeuze- als open vragen
- toegang tot ToetsPers
- antwoorden van de bouwstenen uit de lesbrieven
- extra bouwstenen
- kennen-en-kunnen-overzicht per hoofdstuk

Een abonnement op deze website geeft ook toegang tot lesmateriaal dat ontwikkeld is voor de bovenbouw. Het abonnement is alleen rechtstreeks te bestellen bij de LWEO. Het abonnement wordt aangeschaft per school per schooljaar en loopt van 1 augustus tot en met 31 juli.

ToetsPers

Vanuit de docentenwebsite heeft u toegang tot ToetsPers. Met deze software kunt u makkelijk een nieuwe toets maken met de open- en gesloten toetsopgaven van de LWEO. De software nummert de vragen en figuren door en zorgt ervoor dat de toets automatisch in de juiste opmaak staat. U kunt voordat u de toets definitief maakt eerst overleggen met uw collega's. Uw toetsen worden opgeslagen en u kunt daarbij opslaan aan welke klas u deze toets wanneer gegeven hebt. Met het toetsbeheer kunt u voorkomen dat u een toetsopgave meerdere keren aan eenzelfde klas geeft.

Docentenpresentatie economie

Docenten die de lesbrieven digitaal tot hun beschikking willen hebben, kunnen een abonnement nemen op *Docentenpresentatie economie*. Met deze site hebben alle docenten van een school toegang tot alle digitale lesbrieven. Zo kunnen de lesbrieven in de les geprojecteerd worden op bijvoorbeeld een digibord. De docent kan antwoorden en aantekeningen noteren, tekst markeren of onderstrepen, lijnen trekken in grafieken en eventueel plaatjes uploaden. Zolang een school het product afneemt blijven de aantekeningen en dergelijke van vorige schooljaren beschikbaar.

Een docent die *LWEOplus Totaal* voor zijn leerlingen besteld heeft, heeft al toegang tot de digitale lesbrieven.

Het abonnement is alleen rechtstreeks te bestellen bij de LWEO. Het abonnement wordt aangeschaft per school per schooljaar en loopt van 1 augustus tot en met 31 juli.

Conferentie en gebruikersbijeenkomsten

Elk jaar wordt er een conferentie georganiseerd voor docenten die de LWEO-methode gebruiken, met aandacht voor de didactiek van het vak en nieuwe ontwikkelingen in het economieonderwijs. De LWEO organiseert ook geregeld gebruikersbijeenkomsten om met docenten van gedachten te wisselen over de methode en het economieprogramma.

Nieuwsbrief

U kunt zich gratis abonneren op de elektronische nieuwsbrief van de LWEO. Stuur hiervoor een e-mail naar nieuwsbrief@lweo.nl.

Wijzigingen 2025

Voor het schooljaar 2025-2026 zal er een nieuwe druk verschijnen van *Kopen en Werken* en *Buying and Working*. Hierdoor zal er ook een nieuwe druk van de bijbehorende docentenhandleidingen uitkomen.

Prijslijst 2025

De vermelde adviesprijzen zijn inclusief btw. Bij een zending boven de € 150 worden geen verzendkosten in rekening gebracht. Lesbrieven voor docenten die de methode gebruiken en beoordelingsexemplaren kosten 20% van de adviesprijs mits deze rechtstreeks besteld worden bij de LWEO.

	druk	Lesbrief		Uitwerkingen	
		advies- prijs ¹	isbn	advies- prijs ¹	isbn
2 havo/vwo lesmateriaal papieren versie					
Jonge Consumenten	7	€ 6,20	9789461103253	€ 1,40	9789461103284
Kiezen en Werken	6	€ 6,50	9789461103260	€ 1,30	9789461103291
Samen Leven	6	€ 4,75	9789461103277	€ 1,05	9789461103307
totaal		€ 17,45		€ 3,75	
Docentenhandleiding 2 ^e klas ²	4	€ 5,80	9789461103314		
3 havo/vwo lesmateriaal papieren versie					
Kopen en Werken ⁴	4	€ 12,80	9789461103673	€ 2,00	9789461103697
De Samenleving	6	€ 4,50	9789461102843	€ 0,95	9789461102867
totaal		€ 17,30		€ 2,95	
Docentenhandleiding 3 ^e klas ^{2 4}	9	€ 5,50	9789461103710		
3 havo/vwo Engelstalig lesmateriaal papieren versie					
Buying and Working ⁴	4	€ 17,00	9789461103680	€ 2,50	9789461103703
Society	6	€ 7,10	9789461102898	€ 1,15	9789461102911
totaal		€ 24,10		€ 3,65	
Docentenhandleiding 3 ^e klas Engelstalig ^{2 4}	7	€ 5,70	9789461103727		
Digitaal					
LWEOplus onderbouw vwo ³		€ 2,50	9789071154898		
LWEOplus totaal onderbouw vwo ³		€ 8,90	9789461102812		
Methode Adapt 3 ^e klas ³	(2)	€ 16,00	9789461102966		
Methode Adapt plus Kopen en Werken ³	(2)	€ 19,20	9789461102973		

Toelichting

- 1 De adviesprijzen zijn inclusief btw en gelden van 1 januari 2025 tot 1 januari 2026. Prijswijzigingen zijn mogelijk i.v.m. aanpassingen van het lesmateriaal. Scholen die rechtstreeks in leerlingenaantallen bij de LWEO bestellen, ontvangen een korting op de adviesprijzen. Lesbrieven voor docenten kosten 20% van de adviesprijs, dit geldt alleen bij een rechtstreekse bestelling bij de LWEO. Op al onze aanbiedingen en overeenkomsten zijn de algemene voorwaarden van de LWEO bv van toepassing zoals gedeponerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 18080779, deze worden op eerste verzoek kosteloos toegezonden.
- 2 In de docentenhandleidingen staan geen uitwerkingen, deze moet u apart bestellen.
- 3 De prijs geldt per leerling per schooljaar. Scholen die Adapt of LWEOplus rechtstreeks bij de LWEO bestellen krijgen 20% korting op de adviesprijzen. Inloggen via DTL is dan niet mogelijk.
- 4 Beschikbaar vanaf mei 2025.

Informatie en bestellingen:

LWEO bv

Postbus 7442
1007 JK Amsterdam

tel. (020) 670 02 70

postbus@lweo.nl

www.lweo.nl